

Megszólított elődök

„Könyvtárosnak való vagyok, ez érdekelt engem”

Wallehausen Gyula (1923-2010)

KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna

Előzmények

Marót Miklós (1928–2006), a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) Olvasószolgálati Osztályának vezetője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának (ELTE EK) főigazgató-helyettese,¹ *Borsa Gedeon* (1923–), az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) tudományos főmunkatársa, a Régi Magyarországi Nyomtatványok bibliográfiai szerkesztőségének vezetője,² *Kozocsa Sándor* (1904–1991), az OSZK bibliográfiai, később referenz osztályának vezetője³ után *Wallehausen Gyulát* (1923–2010), a gödöllői székhelyű Agrártudományi Egyetem⁴ Központi Könyvtárának és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Könyvtárának főigazgatóhelyettesét, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának főigazgatóját mutatjuk be jelen közleményünkben. A páratlan szakmai korszakok *Vértesy Miklóssal* (1907–1991), az ELTE EK Ritkaságtárának vezetőjével, illetve *Csapodi Csabával* (1910–2004), a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Könyvtár Kézirattára és Régi Köny-

vek Gyűjteménye osztályvezetőjével és *Csapodiné Gárdonyi Klárával* (1911–1993), az OSZK Kézirattárának vezetőjével válnak majd teljessé e folyóirat hasábjain.

A *Könyvtári Figyelő* 2016. évi 2. számában útjára bocsátott sorozatunk célja *Voit Krisztina* (1940–2010), az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK) Könyvtártudományi Tanszéke⁵ egykori vezetőjének, a könyvtártudományi doktori program alapítójának hagyatékában fellelt, szakmánk meghatározó személyiségeivel – valószínűleg az 1980-as évek derekán⁶ – készült, eddig publikálatlan pályainterjúk szerkesztés utáni közzélése.⁷ Az egykori beszélgetések – életrajzi és a tudományos munkásságot érzékeltető bevezetővel, bibliográfiával, valamint a keletkezésük óta eltelt évtizedekre is tekintettel, a befogadást segítő magyarázó jegyzet-apparátussal ellátott, némileg átdolgozott – szakmai közönség elé tárását hivatásbeli kötelességünknek érezzük. Egyrészt tisztelgésként neves elődeink előtt, másrészt pedig újabb adalékokkal szolgálni a könyvtártörténet számára.

Walleshausen Gyula (1. fotó) rendkívül gazdag szakmai pályafutását a Könyvtáros *Sorsok és pályák* sorozatában nyugdíjba vonulása apropóján egy terjedelmes interjúval mutatta be.⁸ Az ugyancsak 1985-ből származó, harmincegy oldalas gépiratunk szerkesztést (és olykor jelentősebb rövidítést is) követő nyilvánosságra hozása azonban így is különös fontossággal bír, mert a két beszélgetés nem egyezik meg, különböző súlypontú riportokról van szó: anyagunkban számos olyan szakmai elem, visszaemlékezés található, amelyet a másik nem tartalmaz. Walleshausen életéről tényszerűen tudósítanak a 2010-ben megjelent nekrológok⁹ is, melyek hasznos kiindulópontul szolgáltak kutatásainkhoz.

1. fotó

*Walleshausen Gyula portréja
(Koósne Török Erzsébet felvétele)*

„Fejlődnek is a könyvtárak – vagy csak növekednek?”¹⁰ – a könyvtáros és közgazdász Walleshausen Gyula szakmai pályafutása

Walleshausen Gyula, a hazai könyvtárügy 20. századi emblemikus képviselője 1923-ban Baján született,¹¹ középiskolába a Ciszterci Rend Bajai III. Béla Gimnáziumába¹² járt. Felsőfokú tanulmányait 1946–1949 között a Magyar királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Karán¹³ (1948-tól Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem¹⁴), 1958–1963 között pedig az ELTE BTK-n (munka mellett, levelező tagozaton) végezte. Közgazdasági és könyvtárosi diplomájából gyökerező egyedi gondolkodásmódja mindvégig kivételes katalizáló

hatást fejtett ki könyvtáros-körökben; nem is csoda, hiszen e szakpárosítás ma is ritkaságszámba megy. Az ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszékén a könyvtárigazgatás elméleti kérdéseiről 1966-ban írt disszertációjával¹⁵ szerzett egyetemi doktori fokozatot. 1997-ben sikerrel zárult történelemtudományi kandidátusi minősítő eljárása,¹⁶ melynek eredményeképpen az MTA II. Filozófia és Történettudományok Osztálya Egyetemtörténeti Albizottságában és az MTA IV. Agrártudományok Osztálya, Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottságában is tagként tevékenykedett. Kutatási területei természetesen mindezekhez igazodtak, egyrészt könyvtári irányultságúak (könyvtári tájékoztatás, dokumentumok feltárása, könyvtáros etika, hálózati együttműködés, könyvtárvezetés, innováció), másrészt mezőgazdasági művelődéstörténet-központúak (agrártörténetírás kezdetei,¹⁷ vadászat-vadgazdálkodás története,¹⁸ a hazai agrár-felsőoktatás múltja¹⁹) voltak.

Korán elköteleződik a könyvtárosság mellett, hiszen már 1946-ban közgazdászhallgatóként a Bank- és Kereskedelemtechnikai Tanszék könyvtárkezelője, majd a gyűjtemény vezetésével is megbízták. Ekkor építette ki pályáját meghatározó szakmai kapcsolatait a nagyobb budapesti könyvtárakkal és neves könyvtárosokkal.

1946-tól 1951-es kitelepítéséig (amikor segéd-munkásként, kubikusként dolgozott)²⁰ a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárosa. A kényszerszünet után, 1953 novemberében tért vissza szakmájának gyakorlásához. Kezdetben a Gödöllőn működő Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának könyvtárosa, később osztályvezető és általános igazgatóhelyettes. A gyűjteményszervezés mellett irányította a rekatalogizálást, az egyetemtörténeti különgyűjtemény kialakítását, kiadványokat szerkesztett, módszertani anyagokat dolgozott ki,²¹ valamint elindította a könyvtárhasználati oktatásokat, koordinálta a könyvtár egyetemen belüli, főépületben való új elhelyezését, nem utolsósorban az intézmény tudományos arculatának kialakítását. 1949–1950-ben könyvtárosképző tanfolyamon²² is tanít.

1971–1978 között a KSH Könyvtárának igazgatóhelyetteseként a tárolókönyvtári koncepció és kooperáció motorja.²³ Mindvégig a könyvtári hatékonyságnövelés szorgalmazója, különösen foglalkoztatta a könyvtári állománynövekedés, valamint a könyvtárépítészet. Nem riadt vissza a nagy gyűjtemények egybeolvasztásának gondolatától és az automatizálástól, hangsúlyozta a gyarapodás és a selejtezés kiegyenlítését, a mikrofilmezés, majd a

számítástechnika lehetőségeit. A könyvtári innovációs törekvések egyik úttörője, aki sosem rejtette véka alá a problémákat: „*Nagykönyvtáraink többségének szorongatott helyzete közismert: a dolgozók egymás hegyén-hátán aprócska, sötét szobákba zsúfolódva, egymástól könyéknyire katalogizálnak, decimálnak, tájékoztatnak, huzatos folyosón katalógust szerkesztenek, közben kupacokat rakosgatnak földről szekrényre, egyik sarokból a másikba. Az olvasók pedig olykor fél lábon ácsorogva, hunyorogva keresgélnek a katalógusokban; a szekrények között féloldalt kúszva gombjuk pattan, ruhájuk szakad. Utána sorszámba várnak az olvasóterem előtt, s ha végre helyhez jutnak, bosszúsán veszik tudomásul, hogy a kért művet csak holnap-holnapután kaphatják meg, – hacsak nem porosodik hozzáférhetetlenül, a forgalomtól időtlen időig kivonva valahol egy láda mélyén. S mit tesz ilyenkor a kutató? Felkeresi a másik nagykönyvtárat – és kezdődik az egész előlről. A helyhiány okozza a legtöbb álmatlan éjszakát a vezetőknek: a dolgozókkal még szót értenek, de hogyan adjanak számat az állományról, amely szétszórt raktárakban az ide-oda rakosgatás, csomagolás és célszerűtlen tárolás következtében rongálódik, kallódik; rengeteg energiát, munkaerőt köt le feleslegesen, s mindez még hozzá jóval több költséget emészt fel, mint egy új épület! Ember legyen a talpán, aki ilyen körülmények között korszerűen tudja a munkát megszervezni!*”²⁴

A megoldást azonban nem feltétlenül új könyvtár-épületek emelésében, hanem – Ranganathanhoz kapcsolódva – a könyvek, az olvasók, a könyvtári dolgozók, valamint az épület és a berendezés tekintetében bizonyos felső határ megállapításában látta.²⁵ A nemzeti könyvtár növekedését szükségszerűnek tartotta, de a nyilvános gyűjtemények jelentős részét – nem a közösség sérelmére, sőt, inkább annak érdekében – „befagyasztásra” ítélte, egyúttal komplex, rendszerszemléletű fejlesztést sürgetett az állomány gyarapodásának (és következményeinek) kordában tartására: „*A fejlesztés elmaradásának következményeit és ennek súlyos terhét azonban gyakran csak a következő generáció érzi. Jó néhány nagykönyvtár került abba a helyzetbe, növekedését ellensúlyozó fejlesztése elmaradt, s ma nincs más kiút, mint az építkezés, a bővítés.*”²⁶

A KSH-ból a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemre távozott igazgatónak, s 1985-ben főigazgatóként vonult nyugdíjba. A Dimitrov téri²⁷ központi épületből a Zsil és Kinizsi utca sarkára történő költözést ő tervezte és vezényelte le, majd az új falak között korszerű szolgáltatásokat vezetett be, ezzel

nemzetközileg is jegyzett közgazdaságtudományi információs központtá vált a gyűjtemény.²⁸ Nyugdíjasként sem pihent, napi rendszerességgel, rendkívül aktívan részt vett a Szent István Egyetem (SZIE) Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár munkájában, szinte életének utolsó percéig.

Gazdag publikációs jegyzéke közel kettőszáz tételt számlál, írásainak színvonala hűen tükrözi komoly szakmai elhivatottságát, ugyanakkor olvasmányosak, közérthetőek. Modern felfogását, a szakma fejlődését katalizáló szerepét kortársai is elismerték: „*Walleshausen Gyula nagy felkészültséggel, bőséges irodalmi apparátussal és gyakorlati utalásokkal tárgyalja a könyvtárvezetés napi és hosszú távra is kiható elvi kérdéseit. Kétségtelen értékei között külön is meg kell említeni azt, hogy az ilyen elvi jellegű problémafelvetések nagyon termékenyen szoktak hatni a szakirodalomra, s ezen keresztül a gyakorlatra is. A szerző egyik nagy érdeme, hogy olyan témával foglalkozik, amely eddig fontosságánál kisebb mértékben foglalkoztatta a könyvtárosainkat és a könyvtárak irányítóit.*”²⁹

Oktatói működésének elismeréseként a SZIE 2009-ben címzetes egyetemi tanárrá fogadta, melyben szerepet játszott, hogy az agrár-felsőoktatásban a kezdeményezésére indult el a bibliográfia és a könyvtárhasználat tanítása. Előadásai mindig haladó szellemben, az elérhető legfrissebb hazai – és amennyire mód kínálkozott rá, hiszen több nyelven is beszélt – külföldi szakirodalom, illetve alkalmazás maradéktalan ismeretét tükrözték. Már 1974-ben a jövőkutatás és a könyvtárak kapcsolatáról számolt be a pécsi vándorgyűlésen. Élészlását bizonyító és ma is figyelemre méltó mondataiból néhányat említnünk: „*Számolni kell egy sereg technikai újdonságnak, az elektronikus számítógépeknek, a távközlésnek, a mikromásolatoknak nagyarányú térhódításával. Az előrejelzések egy része a könyvek szaporodását jósolja: egy amerikai tudós szerint 2000-ben egy tudományos könyvtárban legalább tízmillió egységnek kell lennie. Mások viszont arra számítanak, hogy a könyvnek csak a tartalma fog megmaradni, a formáját elvetik. [...] 1984-ben létrejön az egyetemi disszertációk világbankja, 1995-ben az információk nagy részét már csak egy példányban készítik el, 2000-re eltűnik a könyvtárakból a papír.*”³⁰

Szakmai közéleti szerepvállalása is termékenyen alakult. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) tagjaként beválasztották az elnökségbe, 1965–1982 között az ellenőrző bizottság vezetője, szakértői anyagok szerzője és országos rendezvények szervezője.

Jó példa erre az 1975. évi egri vándorgyűlés előkészítésében végzett tevékenysége, ahol központi témaként a könyvtáros hivatás és a könyvtáros etika jelent meg.³¹ 1983–1987 között az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának³² elnöke.³³ Munkásságát folyamatosan, számos elismeréssel honorálták: 1955-ben Miniszteri Dicsérettel, 1963-ban Kiváló Dolgozó, 1965-ben Szocialista Kultúráért kitüntetéssel, majd 1969-ben ismét Miniszteri Dicsérettel, 1977-ben pedig a Szocialista Kultúráért kitüntetéssel;³⁴ 1980-ban Szabó Ervin-díjat kapott. Utóbbi laudációjából idézünk: „*A felszabadulás utáni könyvtárosok első nemzedékének egyik legtevékenyebb és legismertebb alakja, aki a negyvenes-ötvenes évek fordulóján gyors fellendülésnek indult tudományos és szakkönyvtárügy fejlesztéséből is kivette részét. [...] Minden munkahelyén [...] az elméletileg megalapozott szakmai tevékenység kialakításában, a szervezet és a munkafolyamatok tudományos igényű korszerűsítésében tünt ki.*”³⁵ 2013-ban Walleshausen részére posztumusz Kosáry Domokos-díjat ítélte oda a SZIE Szenátusa, valamint a gödöllői gyűjtemény egy olvasóterme is a nevét viseli, és egy állandó kiállítás is máig őrzi emlékét: műveiből és személyes tárgyaiból láthatnak összeállítást az érdeklődők.

„Szívesebben írok, mint beszélek” – időrendi válogatás Walleshausen Gyula könyvtártudományi publikációiból³⁶

WALLESHAUSEN Gyula: Üzemgazdasági dokumentáció = Gazdaság, 4. évf. 1949. 19. sz. 1165–1169. p.

WALLESHAUSEN Gyula – CSAPODI Csaba: Egyetemes Tizedes Osztályozó rendszer. 3-as főosztály, 65-ös osztály. Budapest, Országos Könyvtári Központ, 1951. 23 p. (Könyvtáros és dokumentáló tanfolyam, 19.)

WALLESHAUSEN Gyula: A szakkatalógus szerkesztése = Magyar Könyvszemle, 71. évf. 1955. 4. sz. 320–325. p.

WALLESHAUSEN Gyula (összeáll.): A mezőgazdasági tudományos kutatás és tájékoztatás segédkönyvei. Szerk. Kosáry Domokos. Gödöllő – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó. 1957. 55 p. (Az Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának kiadványai, 4.; A kutatás és tájékoztatás segédkönyvei, 2.)

WALLESHAUSEN Gyula: Szakkönyvtárosi továbbképző tanfolyam tervezete = Magyar Könyvszemle, 74. évf. 1958. 3. sz. 287–289. p.

TORDAYNÉ PÁTER Erzsébet – WALLESHAUSEN Gyula: Még egyszer a mezőgazdasági bibliográfiáról = Magyar Könyvszemle, 74. évf. 1958. 4. sz. 374–377. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Tapasztalatok az agrárfelsőoktatási könyvtárak együttműködése terén = A Könyvtáros, 8. évf. 1958. 2. sz. 111. p.

FEKETE Béla – WALLESHAUSEN Gyula: Az Agrártudományi Egyetem Könyvtára. Gödöllő, 1959. 31 p.

WALLESHAUSEN Gyula: A mezőgazdasági könyvtárügy történetéhez = Magyar Könyvszemle, 76. évf. 1960. 3. sz. 326–332. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Könyvtárügyünk irányításának rendszere [bibliográfia 41 tétel] = Könyvtári Figyelő, 11. évf. 1965. 1. sz. 17–31. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A vezetés és igazgatás korszerű tudományos megalapozása és a vezetőképzés gyakorlata = Magyar Tudomány, 10. (72.) évf. 1965. 10. sz. 689–691. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Az új irányítási rendszer és a könyvtárak. Gondolatok Csúry István: A könyvtárügy szerepe és fejlődési tendenciái az új gazdasági mechanizmusban c. tanulmányához = Könyvtári Figyelő, 13. évf. 1967. 3. sz. 108–113. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Haladó hagyományaink: mezőgazdasági biográfiai irodalmunk helyzete = Agrártörténeti Szemle, 10. évf. 1968. 3–4. sz. 552–560. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A mezőgazdasági tájékoztatás segédkönyvei. Budapest, Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Minisztérium Információs Központ – Országos Mezőgazdasági Könyvtár. 1968. 127 p.

WALLESHAUSEN Gyula: A referenz munka külföldi irányzatai = Könyvtári Figyelő, 14. évf. 1968. 2. sz. 185–219. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A könyvtárvezetés főbb elméleti kérdései. Budapest, [s.n.] 1970. 88 p.

WALLESHAUSEN Gyula: Három nagy könyvtár társasraktára Törökbálinton = Könyvtári Figyelő, 19. évf. 1973. 2. sz. 175–179. p.

WALLESHAUSEN, Djula: Stručni bibliotekarski časopisi u Madjarskoj. Beograd, Društva bibliotekara SR Srbije. 1973. 657–661. p. (Klny.: Bibliotekar)

WALLESHAUSEN Gyula: Számok faggatása = Könyvtári Figyelő, 19. évf. 1973. 5. sz. 531–535. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Jövőkutatás és a könyvtárak jövője. In: SZÉKELY Sándor (szerk.): A Magyar Könyvtárosok Egyesületének Évkönyve 1974. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda. 1975.

26–36. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Az orvostudományi szakkönyvtári hálózat = Könyvtári Figyelő, 20. évf. 1974. 5. sz. 451–463. p.

WALLESHAUSEN Gyula – ZÁCHNÉ RUTHNER Mária: Periférikus kiadványfajták a KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat gyakorlata alapján = Könyvtári Figyelő, 20. évf. 1974. 2. sz. 112–120. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Merre haladjanak az agráregyetemi könyvtárak? = Felsőoktatási Szemle, 24. évf. 1975. 9. sz. 527–530. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Könyvtároshivatás – könyvtárosetika. In: SZÉKELY Sándor (szerk.): A Magyar Könyvtárosok Egyesületének Évkönyve 1975. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda. 1976. 21–28. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Hivatásetika hétköznapi tetteinkben. In: PÁL Ernő (szerk.): Hivatása, könyvtáros. Egy pálya örömei és gondjai, Pest megyei tapasztalatok tükrében. Budapest, OSZK KMK; Szentendre, Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár. 1978. [!1979.] 55–61. p.

HEGEDŰS Péter – WALLESHAUSEN Gyula: A könyvtárirányítás trendjei az Egyesült Államokban = Könyvtári Figyelő, 25. évf. 1979. 4. sz. 399–403. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Levél Földi Tamáshoz a közgazdasági információ ügyében = Könyvtári Figyelő, 25. évf. 1979. 4. sz. 358–362. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Fejlődnek is a könyvtárak – vagy csak növekednek? (Gondolatok az innovációról) = Könyvtári Figyelő, 27. évf. 1981. 6. sz. 405–413. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának épülő otthonáról = Könyvtári Figyelő, 27. évf. 1981. 4. sz. 262–267. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A közgazdasági tájékoztatás fejlesztési feladatai. = In: KOVÁCS Dezső (szerk.): A Magyar Könyvtárosok Egyesületének Évkönyve 1981. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda. 1982. 88–91. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A szakreferensi rendszer = Könyvtári Figyelő, 28. évf. 1982. 2. sz. 117–132. p.

WALLESHAUSEN Gyula: „Olvasószolgálat – szabadpolc” modell a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárában = Könyvtári Figyelő, 30. évf. 1984. 1. sz. 29–33. p.

FÉNYES Miklós – WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1982–1983. évi működéséről. = Könyvtári Figyelő, 30. évf. 1984. 4. sz. 393–397. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem központi könyvtára. Múlt, jelen és jövő (I. rész). = Egyetemi Szemle, 6. évf. 1984. 4. sz. 39–53. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Egy új könyvtárepület „belakásának” tapasztalatai. = Könyvtáros, 35. évf. 1985. 1. sz. 43–45. p.

WALLESHAUSEN Gyula – HUSZÁR Ernőné – HEGEDŰS Péter: A MKKE központi könyvtára (jelen és jövő). = Egyetemi Szemle, 7. évf. 1985. 1. sz. 133–155. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Bevezető [az egyetemi könyvtári célszámhoz] = Könyvtári Figyelő, 31. évf. 1985. 5. sz. 463–466. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1984–1985. évi működéséről = Könyvtári Figyelő, 32. évf. 1986. 3. sz. 303–306. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1986–1987. évi működéséről. = Könyvtári Figyelő, 34. évf. 1988. 4. sz. 293–295. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Egyetemi könyvtár – Könyvtárpolitika = Könyvtári Figyelő, 35. évf. 1989. 1. sz. 9–15. p.

WALLESHAUSEN Gyula: A mezőgazdasági könyvkiadás és könyvtárügy kezdetei = Agrárkönyvtári Hírvilág, 9. évf. 2002. 4. sz. 9–16. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Hajdani vélemény a könyvtárosi etikáról = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 14. évf. 2005. 6. sz. 13–15. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Egy kvietált könyvtáros a hivatásetikáról és az 1975-ös egri vándorgyűlésről = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 52. évf. 2005. 6. sz. 273–279. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Denis professzor és tanítványa, Festetics György = Könyvtári Figyelő, 54. évf. 2008. 1. sz. 64–74. p.

WALLESHAUSEN Gyula: Kosáry Domokos, a tudományszervező könyvtárigazgató. Szerk. Koósné Török Erzsébet. Gödöllő, Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár. 2009. 59 p.

„Ha egy könyvtáros holnap is csak azt teszi, amit tegnap csinált, előbb-utóbb elenyészik, elpusztul az állománya, használói elmaradoznak a könyvtárból, dolgozói pedig másutt kilincselnek majd könyvtárosi állás után” – interjú Walleshausen Gyulával³⁷

Kérdező: *Walleshausen Gyula, a Közgazdasági Egyetem könyvtárának főigazgatója, könyvtári életünkben fontos szerepet játszott, több intézményben dolgozott, sok újdonságot vezetett be, a könyvtáros egyesületben több mint tíz évig irányítóként dolgozott. Szeretnénk pár szót hallani az újításokról, miket tart a legértékesebbnek, legkövetendőbbnek, és hogyan valósította meg az általa elképzelt újításokat a gyakorlatban.*

Walleshausen Gyula: Az újdonságok mindig foglalkoztattak, a történeti érdeklődésem is megvolt, sőt a kettőt nagyon szívesen összekötöttem. *Sebestyén Gézával*³⁸ a halála előtti időben sokszor volt alkalmam tárgyalni. Mindig a három, kötelempéldány jogú könyvtár³⁹ együttműködését szorgalmaztam, és az egyik beszélgetés alkalmával, talán egy évvel a halála előtt, szó esett *Szimyei József*nek egy kis cikkéről, a *Könyvtári emlékekről*,⁴⁰ amely érdekes történetekről, a múlt század második felének könyvtári állapotáról szólt. Gézának mondtam, hogy neki meg kéne írni a folytatást. *Sebestyén Géza* nagyon kedvesen megírta a vállam, majd azt mondta: ő már nem fogja megírni, majd megírom én. Nem tudom, hisz lehet, hogy csak magam találok érdekesnek azt, ami velem történt. Mi az, ami hazai talajon újdonság, s mi, ami nemzetközi téren is az? Például újdonságnak éreztem: először foglalkoztam a könyvtárvezetés elméleti kérdéseivel,⁴¹ majd a jövőkutatással, a könyvtárak jövőjével. Erről a pécsi vándorgyűlésen tartottam előadást.⁴² Következő évben, 1975-ben, Egerben a könyvtáros hivatásról és könyvtárosi etikáról.⁴³ Később a szakreferensi rendszer⁴⁴ következett. Erről Magyarországon nem sokan írtak még átfogóan. NSZK-beli tanulmányutamon tapasztaltam, hogy a németek is nagy érdeklődéssel olvasták, hallgatták azt az eszmecsere-t, amelyet Konstanzban folytattunk a témáról. Megemlítem még az innovációt, a növekedés és fejlődés dialektikáját *Ranganathan* ötödik törvényével⁴⁵ kiegészítve. Gyakorló könyvtárosnak tartom magam, ha valami problémán töprengtem, előtte szakirodalom-kutatást végeztem. Így született az elmélet nagyon is gyakorlati kérdésekben. Egy könyvtárost persze leginkább a gyakorlat érdekli, illetve a gyakorlat mutatja meg, hogy jó szakember-e vagy sem.

Kérdező: *Néhány gyakorlati példát említenél?*

Walleshausen Gyula: Ilyen volt a gödöllői régi gyűjtemények reorganizálása, majd a keszthelyi, magyarávári és debreceni hajdani gazdasági akadémiák állományának egységes gyűjteménnyé szervezése, melyeket a meglévő katalógusok alapján végeztünk el. Olyan jól sikerült, hogy *Sebestyén Géza*, amikor meglátta, a Széchényi könyvtárban is alkalmazta módszerünket: a régi müncheni katalógust lefotóztatta, megfelelő méretűre kicsinyítette, majd beosztotta egy szabvány katalógusba. Más példát is tudok mondani. Gödöllőn 1959-ben kezdtem az irodalomkutatás oktatását, ami a Műegyetemen is ugyanebben az évben honosodott meg. A kötelempéldányra vonatkozó jogszabály⁴⁶ előkészítésében is részt vettem. A gödöllői könyvtárnak a belső átalakítása, új helyre költöztetése vagy a törökbálinti raktárépítkezés szintén szép gyakorlati munka volt.

Kérdező: *És mennyiben érvényesült az újítások keresésében a történeti szempont?*

Walleshausen Gyula: A múltba visszatekintve, 1946-ban, még közgazdász hallgatóként kezdődött a pályafutásom. Negyvenhat tavaszán, május végén kerültem a *Nyárády-féle*⁴⁷ Bank- és Kereskedelemtechnikai Tanszékre, ami később átalakult Számviteli Tanszékké. Itt egy nagyon jól szervezett kis könyvtár volt, ahol könyvtárkezelői megbízatást kaptam. Egy ragyogó könyvtárossal, *Tiszai István* tanársegéddel dolgozhattam, aki talán két éve ment nyugdíjba mint az ÉTK igazgatója.⁴⁸ Korszerű könyvtárban tevékenykedhettem, kb. háromezer kötettel, kitűnő katalógussal, nagy forgalommal. A cédulakatalógus akkor még úgy készült, hogy a nyolc nagy társkönyvtár jelzése is rajta volt, egy-egy kóddal a 75x125 mm-es cédula alján. Ez mutatta, hogy a tanszéki könyvtáron kívül melyik fővárosi gyűjteményben található meg a könyv. *Tiszai* jól ismerte a hallgatókat, egyedül végezte a teendőket, majd az 1946/47-es tanévben váratlanul, szinte egyik napról a másikra távozott a könyvtárból. Akkor *Nyárády József* szólt nekem, hogy vezessem a könyvtárat. Az első három – kényszerű feszültségben telt – hét⁴⁹ után azonban rájöttem, hogy könyvtárosnak való vagyok, ez érdekelt engem. Elkezdtem a szakirodalom tanulmányozását, kerestem külföldi kézikönyveket, szenvedélyesen gyűjtöttem a könyvtári szakirodalmat. Az antikváriumok államosításával sikerült beszereznem például *Schneider* kézikönyvét,⁵⁰ *Petzholdt*,⁵¹ *Gulyás*⁵² és *Ferenczi*⁵³ munkáit.

Szenvedélyesen olvastam és kerestem a kollégák társaságát, elmentem a Fővárosi Könyvtárba,⁵⁴ az Egyetemi Könyvtárba, a nevesebb könyvtárakat sorba jártam, és a kollégákkal igyekeztem kapcsolatba lépni, az elsők között *Káplány Gézával*.⁵⁵

1950–51-ben került sor az első címléírási szabvány kidolgozására,⁵⁶ akkor jobban megismertem a hatalmas tudással bíró *Goriupp Aliszt*,⁵⁷ valamint *Szász Károlyt*.⁵⁸ Ott volt rendszeresen *Kovács Máté*,⁵⁹ aki már korábban is dolgozott könyvtárosként, de akkor mint debreceni egyetemi könyvtárigazgató. Kovács nagyon lelkiismeretesen felkészült a tárgyalásokra. 1951 júniusáig, a kitelepítésemig vettem részt ebben a munkában.

Az első cikkem 1949-ben jelent meg *Üzemgazdasági dokumentáció* címmel a *Gazdaság* 19. számában.⁶⁰ Ebben az időben tanítottam is, bár nem hiszem, hogy nagyon jó pedagógus lettem volna. Sokszor kellett beszélni, szerepelni, előadásokat tartani, az első felsőfokú könyvtárosképző tanfolyamon már előadó is voltam. *Csapodi Csabával*⁶¹ közösen oktattuk a hármas főosztályt, és én még az ETO hatvanötös osztályát is.

Ebben az időben *Veredy Gyulával*⁶² szinte naponta volt alkalmam találkozni, aki akkor az Országos Dokumentációs Központban⁶³ működött mint *Lázár Péter* igazgató⁶⁴ kiváló tanácsadója és a Széchényi Könyvtárban osztályvezetőként is. A Dokumentációs Központban sűrűn láttuk egymást, munkaidő végeztével, Lázár Péterrel hármasban folytattunk beszélgetéseket, aki rendkívül nagy tudású volt. Veredy Gyula a decimális rendszert remekül ismerte.

1948-ban megalakult a Közgazdasági Egyetem Központi Könyvtára,⁶⁵ 1949-ben került oda *Haraszthy Gyula*⁶⁶ igazgatónak, aki az Alkotmány utcában működő volt Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának továbbfejlesztése okán kereste a könyvtárosokat. Így kerültem az igazgatása alá. Sok kedves, kellemes emlék fűződik hozzá. Nagyon kiegyensúlyozott, emberséges igazgatónak bizonyult, ezt akkor is láttam, amikor 1951 után nem a könyvtáros mesterséggel foglalkoztam, hanem a kitelepítés következtében fizikai munkára kényszerültem a Hortobágyon. Haraszthy Gyula mindent megpróbált, hogy onnan visszahozzon engem, nem rajta múlt, hogy nem sikerült. Kovács Máté is sokat próbált tenni az érdeemben, sajnos eredménytelenül.

A központi könyvtárba tehát 1949 végén vagy 1950 elején kerültem. Az első dolgom volt, hogy könyvtárosként az egész intézményt megismerjem. Akár hiszed, akár nem, az akkori állomány – nyolcvanezer

kötet volt talán – minden egyes kötetét kézbe vettem. Minden este ott voltam hatig, fél hétig is. Minden könyvet leemeltem a polcról és legalább belenéztem, különösen az úgynevezett nullás különgyűjtemény érdekelt, a bibliográfiák és a könyvtártani szakirodalom. Ezt mind, az utolsó darabig kézbe vettem, átlapoztam. Rengeteg cédulát őrzök még ma is, amit annak idején írtam ki. A Szemere utca 6. szám előtt járva még mindig sokszor emlékezem vissza a kamarai könyvtárra, melynek a bejárata a Külkereskedelmi Minisztérium főbejáratánál nyílt. A földszinten lévő helyiségeket Szabó Ervin rendezte be falba épített polcokkal.

Kérdező: A negyvenes évek végén kezdődött a magyar könyvtáraknak egy igen nagy újítása, a dokumentáció. Említetted, hogy 1949-ben jelent meg első cikked éppen a dokumentációról. Szeretnénk valamit arról hallani, hogy a dokumentációs központ munkájában milyen részed volt, mivel foglalkoztatott ott.

Walleshausen Gyula: 1949-ben, amikor ezt a cikket megírtam, az akkor megjelent dokumentációs központ felállítására vonatkozó kormányrendelet⁶⁷ inspirált. Akkor alakult az Országos Dokumentációs Központ, majd a szakmai dokumentációs központok egymás után.⁶⁸ Olvastam Káplány Géza tanulmányát,⁶⁹ kapcsolatba is kerültem vele, ő is rendkívül nagy tudású ember volt, és nagyon kedves, emberi magatartását tekintve. Az Országos Dokumentációs Központban egyébként bedolgozóként vettem részt a munkában, és hallgattam a nagyokat, Lázár Pétert, aki vezetőként munkát is adott, valamint Káplány Gézát, Veredy Gyulát. Rengeteget tanultam tőlük. Mondhatom azt, hogy minden nap megfordultam a központban, hiszen a Szemere és a Vécsey utca közel található egymáshoz. A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség⁷⁰ munkájába is beeláthattam egy kicsit, amit Veredy Gyula és Káplány Géza jól ismert, mindketten részt vettek a tevékenységében, jártak külföldi konferenciákra a 30-as, 40-es években.⁷¹

Kérdező: A kamarai könyvtárat mikor költöztették át a Dimitrov térre, és Te is részt vettél ebben a munkában?

Walleshausen Gyula: Nem gondoltam volna, hogy a következő költöztetés is az én feladatomból lesz... A Szemere utcában nem maradhatott a könyvtár, meszsze volt az épülettől, elég körülményes volt bejutni a Külkereskedelmi Minisztériumon keresztül, nem

felelt meg egyetemi könyvtári célnak. A Dimitrov téren akkor már kiszemelték a volt vámpalotát, amelyet egyetemi funkcióra átalakítottak. 1950 nyarán már meg is kezdték a Szemere utcában a csomagolást *Vonó Ferenc*cel, a könyvtár oszlopos tagjával, aki még a kamarai könyvtári korszakból maradt ott. A gyűjteményben dolgozott még *Solt László*,⁷² aki később elkerült a műszaki könyvtárhoz. A költözés részleteit Haraszthy Gyula leírta a *Könyvtárügyi Szemlé*ben.⁷³ Probléma volt a fuvarozóval, először teljesítménybérben, majd órabérben történt a megállapodás, de egyik sem vált be, aztán valamiféle kompromisszum született, így a munkások végül már az állomány rongálása nélkül dolgoztak. A vámház első emeleti raktárában az új vakolatról patakozott a víz. Hatalmas edényekben ipari sót helyeztünk el, ami magába szívta a vizet. Féltünk, hogy megromlónak a könyvek, leperegnek a gumiarábikummal ragasztott raktári jelzetek, rozsdásodik minden. De hát költözni kellett, mert ha nem tettük volna, azt szabotázsaként értékelik. Amikor befejeződött a költözés, hozzáláttunk a könyvtár regisztrálásához, az olvasóterem berendezéséhez, a honfoglaláshoz. Egy hideg téli napon, talán 1951 januárjában vagy februárjában leemelték az ablakokat és ajtókat a szobában, amelyben dolgoztam és nem volt fűtés. Vitték festeni – ilyen epizódokra is emlékszem. 1951 őszen nyitották meg a könyvtárat, de akkor én már nem dolgoztam ott. 1951-től 1953-ig sanyarú korszak következett számomra, mert nem működhettem könyvtárosként. 1953 őszen, amint a rendelet⁷⁴ megengedte és a mentesítő papír megérkezett, már bent voltam a könyvtárban. Akkor már nem Haraszthy Gyula, hanem *Szekeres Pál*⁷⁵ volt az igazgató, aki nagyon szívesen visszavett volna, de státusszal nem rendelkezett. Órabéresként dolgoztam, talán hat hétig. Gödöllőn egy albérleti szobában laktunk a feleségemmel. Ezt megtudta az akkoriban Gödöllőre költözni készülő agráregyetemi könyvtár vezetője, *Magyari Beck Vladimir*,⁷⁶ aki éppen könyvtárosokat toborzott. Viszonylag gyorsan ment, 1953. november 27-én kezdem Gödöllőn a munkát az ottani négy-öt fővel működő kis fiókban vagy mondhatni kirendeltségben, amely fogadni készült a budapesti állományt. Az állapotok megmosolyogtatóan alakultak, például a katalógusok és a címléírás minősége is hagyott némi kívánnivalót. Magyari Beck legfőbb feladatomból szabta, hogy előkészítsem az 1954 őszi tervezett kiköltöztetését.⁷⁷ A központi könyvtár anyagát és két jelentős gyűjteményt, a debreceni és a keszthelyi mezőgazdasági akadémia könyvgyűjteményét, amelyeket 1949-ben

hoztak Budapestre, kellett feldolgozni. A régi leltárkönyvek alapján végeztük a revíziót, ellenőriztük a teljességet. Ehhez a könyveket raktári jelzetük alapján sorba rendeztük, és ezzel egy időben a katalóguscédulákat is növekvő sorrendbe helyeztük. Két betanított munkás csinálta ezt órabérben, az egyik a leltárkönyvet és a katalóguscédulákat kezelte, a másik a könyvet vette kézbe és bemérte a „csacsifán”, hogy hány centi; attól függően lett A-B-C vagy egyéb jelű a könyv, ez döntötte el, hogy milyen jelzetet kap. A leltárkönyvbe és a katalóguscédulára is ráírták a kapott jelzetet, valamint a könyv gerincére is felkerült. Ezzel a módszerrel, nagyság szerint elhelyezve raktuk a polcokra a köteteket. A szakok szerinti tárolás utólag már nem volt lehetséges, a régi könyvekre ugyanis nem írtak semmiféle szakjelzetet. A keszthelyi anyaggal kezdtük, A-B-C mérettel, majd a debreceninel folytattuk E-G-H stb. mérettel és betűjellel. Később ehhez jött a magyaróvári könyvtár anyaga is. Ezeknek a cédulái más méretűek voltak, le kellett vágni szabványosra, amekkora a szabványos keszthelyi és debreceni volt. 1954 ősziére használhatóvá tettük a betűrendes katalógust. Ez döntő fontosságú volt, így kísérhetőek voltak a másodpéldányok is. Néha három-négy példányt is találtunk, ezek közül megmaradt a keszthelyi anyag, mert a Keszthelyi Akadémia volt a törzshellomány. Közben felállították a könyvtárakat, illetve egyetemeket, főiskolákat Debrecenben, Keszthelyen, Magyaróváron. A magyaróvári anyagot elég gyorsan elvitték, de ahogy később hallottam, nem sokat törődtek velem, nem dolgozták föl, évekig állt rendezetlenül. A többi is hasonlóan járt. Az anyag egy része később a Mezőgazdasági Múzeumba került, másik része a fölőspéldány jegyzékre. Kezdetben egyébként idegen volt számomra az egész ismeretkör, a mezőgazdasági tematika.

Kérdező: Arra is kíváncsi volnék, milyen volt ott az egyetemi élet, a szakoktatás, milyen mértékben használták a könyvtárat, milyen dokumentációs tevékenységet folytattak, tehát a könyvtár belső életéről mondj valamit.

Walleshausen Gyula: Az egyetem felfutó korszakában lehettem Gödöllőn, nagyon érdekesek voltak a kezdeti évek. Akkoriban még Budapestre helyeződött az Agráregyetem súlypontja, a kiköltözést 1954-re tervezték, először a Mezőgazdaság-tudományi Karral. Ezekben az években kellett a könyvtárat felállítani, megszervezni, sőt később új helyiségekbe költöztetni. Az ötvenes évekből talán megemlítem a

szakirodalom-kutatás oktatásának megkezdését. Az ismert *Szentmihályi–Vértesy*-féle kézikönyv⁷⁸ mezőgazdasági részét én állítottam össze. Az első kézíráttal 1955-ben, határidőre el is készültem. Sajnos a kiadás késlekedett, már két éve őriztem a fiókomban, közben új címekkel egészítettem ki, részben külföldi bibliográfiákból, részben, amit megrendelt az Országos Mezőgazdasági Könyvtár. Így gazdagodott az anyag. 1957-ben még mindig nem volt annyira érett, hogy egy önálló kiadványt lehetett volna ebből szerkeszteni. Magyarországon akkoriban ilyen segédkönyv még nem jelent meg. Sem mezőgazdasági, sem más egyéb referens mű. Külföldön ugyan elég nagy számban adtak ki munkákat, de azok nemigen jöttek be Magyarországra. *Kosáry Domokos*,⁷⁹ a könyvtár akkori igazgatója mégis szorgalmazta a megjelentetést a könyvtár egyik sorozatában.⁸⁰ (Később ezt az anyagokat adtam közre átdolgozva a Szentmihályi–Vértesy szerkesztésében.) A könyvtár ugyanis 1954–1955-től több sorozatban jelentette kiadványait.⁸¹ Ezek közül az egyik az agrártörténeti sorozat volt. *Kosáry Domokos* indította *Gödöllőn az Agrártörténeti Szemlét*,⁸² annak az első évfolyamát maga szerkesztette.

Visszatérve az oktatásra, az olvasóteremben láttam, hogy a hallgatók milyen nehezen gyűjtik össze az anyagot a szakdolgozatukhoz, nem ismerték az anyaggyűjtés módszereit, nem tudtak arról, hogy létezik referálói folyóirat, bibliográfia, hogy segédkönyvek vannak. Ezért kezdtem el szakirodalmi tájékoztató előadásokat tartani nekik. Ezek kezdetben kerekasztalszerű olvasótermi beszélgetések formájában indultak, négy-öt diákkal. Akkorra sikere lett a kezdeményezésnek, hogy később már az oktatók és a KISZ⁸³ is kérte az előadásokat. 1959-ben Magyarországon, tudomásom szerint elsőként indult, a Műegyetemmel egy időben, a szakirodalom-kutatás oktatása. Erről a témakörrel az 1960/1961-es tanévben kiállítást is rendeztem, és ezt a 1961-es gödöllői országos bibliográfiai konferencia⁸⁴ résztvevői is láthatták.

1957 őszen beteg lettem és a klinikán ért a hír, hogy *Kosáry Domokos* letartóztatták.⁸⁵ Ekkor kezdtem el gyűjtögetni a vezetés szakirodalmát és később közel száz oldalas tanulmányom jelent meg.⁸⁶ *Fekete Bélát*, az agrokémiai tanszék adjunktusát bízták meg a könyvtár vezetésével, majd valamikor a 60-as években a mostani igazgatót, *Lőrincz Gyulát*⁸⁷ – egy kandidátusi fokozattal rendelkező agrármérnököt – nevezték ki.

A 60-as évek végén az egyetem építkezése kapcsán először arról volt szó, hogy a könyvtár új épületet

kap, végül egy szépen kialakított épületrész lett belőle. A belső átalakításnak a munkáit még én tartottam kézben, *Tombor Tiborral*⁸⁸ konzultáltam előzetesen a tervekről. Nagyon jól sikerült kis könyvtár volt, napfényes, nyugalmas hely. Tizennyolc szép esztendő után, 1971. április 1-jén jöttem el a könyvtártól mint igazgatóhelyettes, és *Bibó István*⁸⁹ nyugdíjba vonulásával a KSH Könyvtárnak az igazgatóhelyettese lettem.

Ez eléggé rossz időszak volt az életemben.⁹⁰ *Dányi Dezsővel*⁹¹ az előzetes beszélgetések igen kellemesen alakultak, rendkívül nagy tudású, szellemes, sokoldalú embert ismertem meg benne. Jó társalgó, de egy kicsit régi stílusú vezető volt, úgy is mondanám, hogy paternális stílussal irányította a könyvtárat. Egy lükettető könyvtári élet után kerültem ebbe a könyvtárba, ahol csak lézengtek az olvasók. A könyvtár rendkívül elavultan működött, annak ellenére, hogy a harmadik köteles példányos könyvtár volt. *Kovács Máté* szerint a KSH egyébként azért kapta a könyveket, hogy kiadvány-statisztikákat készítsen róluk. Elhatároztam, hogy tisztázni kell a könyvtárak gyűjtőkörét a válogatások közben tapasztalt sok bizonytalanság miatt és a három kötelespéldány jogú könyvtárnak a kapcsolatát, és annak megfelelően kell szétosztani a beérkezett köteles példányokat. Ki mit tart meg, ki mit gyűjt intenzívebben, mi tár fel stb. Felkerestem *Sebestyén Gézá*t, aki nagy örömmel ráállt arra, hogy egy kooperációs kört alakítsunk. Két összejevetelt tartottunk, és bizonyos haladást el is értünk. Sajnos, ahogy elkerültem onnét, tudomásom szerint ezt a munkát nem folytatta senki. Valamit a könyvtár belső életéről? Íróasztalcseré. A könyvtárban minden ősszel szeptemberben a dolgozók már előre nevettek, meg reszkettek is, hogy most milyen íróasztalcseré következik be. Ugyanis *Dányi Dezső* – minden évben, hogy a munka jobban menjen – munkakörcserét hajtott végre, vagy fél munkakör-cserét és íróasztalt cseréltetett egy csomó dolgozóval. Hát ez humoros volt, persze ettől a munka egyáltalán nem ment jobban.

Mi történt még? Az építkezések! A könyvtár helye elfogyott, a raktárak régen beteltek. Siralmas állapotok uralkodtak, külső raktárakat kellett bérelni. Ezek a pincehelyiségek, amelyek a fáskamrákhoz voltak hasonlóak, gyakran beáztak. Ilyen feladat volt – mert ez a 17 raktár is hozzám tartozott, és ha valahol beázás volt, rögtön szaladnom kellett –, hogy egy új épület emelése érdekében tegyek lépéseket. De még mielőtt az új épület tervezéséhez hozzáláttunk volna, egy szerencsés véletlen hozzásegítette a könyvtárat a

törökbálinti raktárvárosban egy szelvény építéséhez. Ez a törökbálinti raktárváros eredetileg iparvállalatok tárolási gondjain kívánt volna segíteni. Elég sok cég, az AUTÓKER-től a Könyvterjesztő Vállalatig épített ott társas formában. Egy főmérnök keresett fel, aki az ÉGSZI-nek⁹² a megbízásából toborozta a partnereket. Gyorsan sikerült dűlőre jutnunk pénzügyi téren, és a szükséges keret is nagyon hamar a rendelkezésünkre állt. Sőt, mivel ebben fantáziát láttam, megkerestem az Akadémia könyvtárának megbízott igazgatóját, *Rejtő Istvánt*,⁹³ aki nagyon gyorsan bejelentette a csatlakozási szándékát. Aztán a műszaki könyvtárból *Benedek Jenőt*⁹⁴ is, akihez tartozott a könyvtár akkoriban. Sőt, Benedek Jenő még egy kis választékot⁹⁵ is írt az én tervezetemre, amit a *Könyvtári Figyelő*ben írtam le.⁹⁶ Végül a Széchényi Könyvtár is csatlakozott ehhez a törökbálinti társuláshoz. Úgyhogy ennek a három könyvtárnak, illetve négy nagy könyvtárnak a közös raktári vállalkozása volt az első lépés ahhoz, hogy majd valamikor az anyagot ott egybe is olvasszák.⁹⁷

A törökbálinti építkezéssel párhuzamosan készítettük Tombor Tiborral a KSH új könyvtárépületének programját, az anyagi fedezet meg is volt rá, 120 millió forint. Megindult már a mérnöki tervezés is, a jelenlegi épülettől két percre, egy garázs helyén álmodtuk meg az új könyvtárat. Elkerülésem után senki nem mozgatta ezt az építkezést, ez is kútba esett és a könyvtár maradt a régi helyén, ma is olyan nyomorúságos körülmények között, mint korábban. Azaz, hogyha a törökbálinti raktárvárosban nem vásárol meg a könyvtár egy szelvényt, nem is tudom, hogy mi lenne.

Kérdő: Mikor és milyen körülmények között kerültél el a Statisztikai Hivatal Könyvtárából?

Walleshausen Gyula: 1977 decemberének utolsó napjaiban *Berend T. Iván*,⁹⁸ a Közgazdasági Egyetem rektora felhívott, és azt mondta, szeretne velem találkozni. Elmondta, hogy mivel a központi könyvtárnak nincs igazgatója, engem kérne fel a feladatra. Nem volt nagyon nehéz döntenem, mert ezt a könyvtárat ismertem, innen indultam el. A létszáma akkor 50–60 fő körül lehetett. Tudtam ugyanakkor, hogy súlyos gondok is vannak: szervezetlenség és pusztuló állomány a raktárakban. Tudtam azt is, hogy közgazdasági információs központ szerepkörét kellene, hogy betöltse a könyvtár, de ezt csak részben tudta megvalósítani. Bibliográfiákat összeállított, de nem produkálta azt, amit egy ilyen méretű könyvtárnak

produkálnia kellett volna. Azt is tudtam, hogy 1971-ben *Miszi László*⁹⁹ távozott a könyvtár éléről, utána *Gyenge Erzsébet*¹⁰⁰ következett, majd egy megbízott igazgató.¹⁰¹ 1978. január 16-án, amikor az állást elfoglaltam, az elmúlt hét év alatt a negyedik igazgatója voltam a könyvtárnak. Alig kerültem ide, körbejártam a könyvtár minden helyiségét, az egyetem épületét is, és azt néztem, hogy vajon hogyan, milyen irányban tudna terjeszkedni a könyvtár, mert a zsúfoltság rettenetes volt. Az állomány a puskapor-száraz raktárban hevert, ott tologatták le-fel a polcokat, rakosgatták át az anyagot. Persze ez mind-mind pusztulással járt, sok könyvünk tönkrement a régi kamarai anyagból, mert elporladt. Mint később kiderült, a raktár relatív páratartalma mindössze 38–39% körüli volt. Amikor idekerültem, még páratartalom-mérővel sem rendelkezünk a könyvtárban. Eléggé elszomorodtam, mert úgy láttam, hogy ebben az épületben a terjeszkedés csak nagyon nagy áldozatok árán válna lehetségessé.

A két utolsó könyvtár, ahol dolgoztam, a KSH Könyvtár és a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára döbbsített rá: Ranganathan ötödik törvénye szerint a könyvtár egy állandóan növekvő szervezet, ám nem szükségszerű, hogy ez kizorítsa az olvasót és a könyvtárosokat. Ha a könyvtár folyamatosan korszerűsödik, akkor kordában lehet tartani, és ellensúlyozni lehet ezt a növekedést.¹⁰² Erről is írtam, és a könyvtárban is sokat beszélgettünk, és azzal a büszke tudattal vonulok nyugdíjba, hogy a munkatársaimnak a modernizálás gondolatával sikerült azonosulniuk. Ha egy könyvtáros holnap is csak azt teszi, amit tegnap csinált, előbb-utóbb elenyészik, elpusztul az állománya, használói elmaradoznak a könyvtárból, dolgozói pedig másutt kilincselnek majd könyvtárosi állás után. Nyugodt lelkiismerettel adom át a stafétát, mert itt a Zsil utca és a Kinizsi utca sarkán sikerült egy nagyon szép kivitelű, korszerű felfogásban épült könyvtárat tető alá hozni, olyan könyvtárat, amelynek híre van, most már határokon túl is.

Kérdő: Hálásan köszönöm a beszélgetést, saját magam és a magyar könyvtárosok nevében kívánom, hogy nyugdíjazásod ne szakítsa meg a munkásságod, úgy tudom, nagyon sok feldolgozni való kéziratod és megkezdett munkád van. Ezeket minél hamarabb fejezd be!

Walleshausen Gyula: Köszönöm szépen. Szívesebben írok, mint beszélek.

Az interjú jegyzeteihez felhasznált irodalom

Akadémiai kislexikon 1–2. köt. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

GERŐ Gyula (összeáll.): Magyar könyvtártörténeti kronológia 1996–2007. 1–3. köt. Budapest, OSZK, 2009.

Magyar irodalmi lexikon 1–3. köt. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963–1965.

Magyar nagylexikon. 1–19. köt. Budapest, Magyar Nagylexikon Kiadó, 2003–2004.

Új magyar életrajzi lexikon. Budapest, Magyar Könyvklub, 2001.

Továbbá: *Gujzer Zsuzsanna* (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár), *Hay Diana* (MTA Könyvtár és Információs Központ), *Kissné Bognár Krisztina* és *Koósné Török Erzsébet* (Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár), valamint *Lukácsné Varga Judit* (Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár) e-mail útján történt szíves közlései.

Jegyzetek a teljes szöveghez

Az elektronikus dokumentumok letöltési ideje: 2017. január 19.

1. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „Szép szellemi szolgálat ez”. Marót Miklós (1928–2006) = *Könyvtári Figyelő*, 26. (62.) évf. 2016. 2. sz. 231–244. p.
2. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: Borsa Gedeon, az ízig-vérig bibliográfus = *Könyvtári Figyelő*, 26. (62.) évf. 2016. 3. sz. 362–376. p.
3. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „A Széchényi Könyvtár nemcsak kenyeret adott nekem évtizedekig, hanem hivatást is”. Kozocsa Sándor (1904–1991) = *Könyvtári Figyelő*, 26. (62.) évf. 2016. 4. sz. 512–522. p.
4. Az egyetem elnevezése: 1945-től 1949-ig Magyar Agrártudományi Egyetem; 1949-től 1989-ig Agrártudományi Egyetem, Gödöllő; 1989. szeptember 1-jétől 1999. december 31-ig Gödöllői Agrártudományi Egyetem; 2000. január 1-jétől Szent István Egyetem, Gödöllő.
5. Ma a Könyvtár- és Információtudományi Intézet szervezeti egysége: <http://lis.elte.hu>
6. A Wallerhausen-interjú keletkezése pontosan 1985-re datálható. Részletek a beszélgetés befejezéséből: Wallerhausen Gyula: „...azzal a büszke tudattal vonulok nyugdíjba...” *Kér-*

dező: „...kivánom, hogy nyugdíjazásod ne szakítsa meg a munkásságod...”

7. Riporterri névmegjelölés hiányában az interjú készítőjét és hangszalagról papírra rögzítőjét (a szövegek esetenkénti hiányossága, pontatlansága miatt szerkesztőről nem beszélhetünk) teljes bizonyossággal megállapítani nem lehetséges (a keletkezési körülményeket Borsa Gedeon sem tudta felidézni). A magnóról történt „személytelen” legépelés után a szövegek gondozására egy esetben sem került sor, ezért is nehéz a szerzőség megállapítása (elválik a riporter, a kérdező, a gépelő és a szerkesztett formában évtizedek után közzé szerzők személye). Gerő Gyula – a Marót beszélgetés kivételével – az interjú készítőjének egyértelműen Vértesy Miklóst tartja, ezt a kérdésfeltevések alapján Borsa Gedeon esetében mi is bizonyítottuk, s már most előre jelezzük, hogy a Vértesyvel foglalkozó gépirat minden bizonnyal öninterjú. A Voit-hagyatékra mint lelőhelyre magyarázatként Gerő további megállapítását tartjuk lényegesnek kiemelni: „*A nyolcvanas évek közepén Voit Krisztina a saját ötlete vagy mások ösztönzése alapján valamiféle oral history archívumot tervezett, természetesen a felvett szövegek közzétételének szándékával is.*”
8. VÉGH Ferenc: „Elenyészik az a könyvtár, amelyik ma is csak azt teszi, amit tegnap...” Beszélgetés dr. Wallerhausen Gyulával = *Könyvtáros*, 35. évf. 1985. 10. sz. 588–594. p. (Sorsok és pályák interjúsorozat)
9. Pl.: KOÓSNÉ TÖRÖK Erzsébet – KISSNÉ BOGNÁR Krisztina: In memoriam dr. Wallerhausen Gyula. (Baja, 1923. július 19. – Gödöllő, 2010. április 22.) = *Könyvtári Levelezőlap*, 22. évf. 2010. 5. sz. 16–17. p. http://epa.oszk.hu/00300/00365/00105/pdf/EPA00365_Konyvtari_Levelezo_Lap_2010_05_16-17.pdf és KOÓSNÉ TÖRÖK Erzsébet: Wallerhausen Gyula (1923–2010) = *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 19. évf. 2010. 7. sz. 43–44. p.
10. WALLESHAUSEN Gyula: Fejlődnek is a könyvtárak – vagy csak növekednek? (Gondolatok az innovációról) = *Könyvtári Figyelő*, 27. évf. 1981. 6. sz. 405–413. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00258/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1981_06_405-413.pdf
11. Édesapja, id. Wallerhausen Gyula (1878–1943) bajai orvos, Móra Ferenc sógora, azaz Móra feleségének, Wallerhausen Ilonának (1880–1953) a bátyja. Forrás: LENGYEL András: Tömörkény István hatvannyolc levele. In: A Móra Ferenc Múzeum évkönyve. Irodalom- és művészettörténeti tanulmányok 2. Szerk. LENGYEL András. Szeged, Móra Ferenc Múzeum. 1999. 111. és 113–114. p. http://epa.niif.hu/01600/01609/00033/pdf/MFME_EPA01609_1999_irod.pdf

12. Ill. Béla Gimnázium, Baja: <http://www.bajabela.sulinet.hu>
13. Mai Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem: „*Költségvetési csökkentésre hivatkozva a kormányzat megszavaztatta az országgyűléssel az 1934. évi X. törvénycikket a M. kir. József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megalakításáról. Az új intézmény a József Műegyetemet, a soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskolát, az Állatorvosi Főiskolát és a Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kart egyesítette magában. Az új egyetemen öt kart (mérnök és építészmérnöki; gépész- és vegyészmérnöki; bánya-, kohó- és erdőmérnöki; mezőgazdasági és állatorvosi; közgazdaságtudományi) szerveztek.*” Forrás: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Az egyetem múltja, története. <https://www.bme.hu/egyetem-multja-tortenete>
14. 1948-ban jött létre a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Karából. 1953-tól Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, 1990-től Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, 2000-től Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, 2004-től napjainkig Budapesti Corvinus Egyetem. Forrás: Budapest Corvinus Egyetem. A közgazdászképzés története. <http://www.uni-corvinus.hu/index.php?id=p100017>
15. WALLESHAUSEN Gyula: A könyvtárigazgatás elméleti kérdései a szocializmus viszonyai között. Doktori disszertáció. Budapest, ELTE BTK. 1966. 134 p.
16. „*Walleshausen Gyula A magyaróvári agrárfelsőoktatás története az első világháború végéig (1818–1918) című munkája alapján a történelemtudomány kandidátusa.*” Forrás: Akadémiai Értesítő, 46. évf. 1997. augusztus 15. 8. sz. 78. p. http://real-j.mtak.hu/8379/1/MTA_AkademiaiErtesito_1997.pdf Az eljárás alapjául a következő kötet egyes részei szolgáltak: WALLESHAUSEN Gyula: A magyaróvári agrárfelsőoktatás 175 éve, 1818–1993. Mosonmagyaróvár, Pannon Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar. 1993. 314 p. (Bár 1994. december 31-ével megszűnt a Tudományos Minősítő Bizottság és a kandidátusi fokozat, a folyamatban levő ügyekre a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1983. évi 24. számú törvényerejű rendelete a tudományos fokozatokról és a tudományos minősítésről, illetve a Minisztertanács 38/1983. (XI. 3.) MT rendelete a tudományos fokozatokról és a tudományos minősítésről szóló 1983. évi 24. számú törvényerejű rendelet végrehajtásáról volt érvényben.)
17. Pl.: WALLESHAUSEN Gyula: Agrártörténet-írásunk kezdetei a Magyar Gazdaságtörténelmi Szemléig. In: BUZA János et al. (szerk.): Agrártörténet – agrárpolitika. Tanulmányok Szuhay Miklós emeritus professzor tiszteletére. Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem; Miskolc, Miskolci Egyetem. 2006. 105–118. p.
18. Walleshausen Gyula maga is vadászott, többek között elkészítette vadásztársasága történetét (WALLESHAUSEN Gyula: A jászfelsőszentgyörgyi Vörös Sarok Vadásztársaság története. Jászfelsőszentgyörgy, Vörös Sarok Vadásztársaság. 2007. 194 p.), de számos egyéb, kapcsolódó témájú publikációja is megjelent (pl. WALLESHAUSEN Gyula: Erzsébet királyné és falkavadászatai. Budapest, Nimród Alapítvány és Nimród Vadászújság. 1998. 119 p.). Bővebben: HELTAI Miklós – KOÓSNÉ TÖRÖK Erzsébet: Dr. Walleshausen Gyula (1923–2010) = Nimród. 101. évf. 2013. 8. sz. 40. p. <http://www.vmi.info.hu/news/WGY-nimrod.pdf>
19. Pl.: WALLESHAUSEN Gyula: Tanították-e a XVII. században a mezőgazdaságtant a nagyszombati jezsuita egyetemen? 1. Nyomozás egy százéves tévedés ügyében = Magyar Felsőoktatás, 3. évf. 1993. 5. sz. 19–20. p. és WALLESHAUSEN Gyula: Tanították-e a XVII. században a mezőgazdaságtant a nagyszombati egyetemen? 2. Nyomozás egy százéves tévedés ügyében = Magyar Felsőoktatás, 3. évf. 1993. 6. sz. 29–30. p.
20. 1951 nyarán Budapestről is megkezdődtek a tömeges kitelepítések. A Rákosi-rendszerben a politikailag megbízhatatlannak és/vagy osztályellenesnek (ehhez elég volt annyi is, hogy a háború előtt a társadalom felsőbb rétegéhez tartoztak) nyilvánítottakat vidékre deportálták. 1953 júliusában Nagy Imre kormányának rendelkezése alapján elhagyhatták kényszerlakhelyüket, de vagyonukat nem kapták vissza. Ld. pl. DESSEWFFY Tibor – SZÁNTÓ András: „Kitörő Éberséggel.” A budapesti kitelepítések hiteles története, Budapest, Háttér Lap- és Könyvkiadó. 1989. 212 p.
21. A fejezetben külön nem hivatkozott munkákat a válogatott bibliográfia tartalmazza.
22. Minden bizonnyal az Országos Könyvtárügyi Központ által szervezett országos tanfolyamról van szó. Ld. KÉGLI Ferenc: Adalékok könyvtárügyünk homályos éveiről 1945–1949. Az Országos Könyvtári Központ első évei és a körzeti könyvtárak szervezése = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 1. sz. 43. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00307/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2016_1_034-069.pdf
23. Walleshausen a hálózati együttműködést a lehető leghalványabban értelmezte, melyre jó példa a békéscsabai Sebes György Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola könyvtárának támogatása. N. Á.: Hasznos kezdeményezés a KÖZGÉ könyvtárában = Békés Megyei Népújság, 35. évf. 1980. november 4. 259. sz. 6. p. https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesMegyeiNepujzag_1980_11/?query=walleshausen&pg=29
24. WALLESHAUSEN Gyula: Három nagy könyvtár társasráktára

- Törökbalinton. = Könyvtári Figyelő, 19. évf. 1973. 2. sz. 175–176. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00212/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1973_02_175-179.pdf
25. Ld. RANGANATHAN, S. R.: Könyvtártudomány és tudományos munkamódszer = Könyvtári Figyelő, 4. évf. 1958. 1. sz. 1–28. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00124/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1958_01_01-28.pdf
26. WALLESHAUSEN Gyula: i. m. 1981. 412. p.
27. Ma Fővám tér.
28. Ld. WALLESHAUSEN Gyula: Egy új könyvtárépület „belakásának” tapasztalatai = Könyvtáros, 35. évf. 1985. 1. sz. 43–45. p.
29. TAKÁCS József: Walleshausen Gyula: A könyvtárvezetés főbb elméleti kérdései. [Ismertetés.] = Magyar Könyvszemle, 87. évf. 1971. 4. sz. 373. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00283/pdf/MKSZ_EPA00021_1971_87_04_353-374.pdf
30. VÉRTESEY Miklós: A könyvtáros egyesület pécsi vándorgyűlése = Könyvtáros, 24. évf. 1974. 12. sz. 710. p.
31. A könyvtárosetikáról tárgyal a könyvtárosegyesület idei vándorgyűlése. = Könyvtáros, 25. évf. 1975. 7. sz. 415. p.
32. Ma Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma: <http://ekk.org.hu>
33. Ld. FÉNYES Miklós – WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1982–1983. évi működéséről = Könyvtári Figyelő, 30. évf. 1984. 4. sz. 393–397. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00274/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1984_4_393-397.pdf; WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1984–1985. évi működéséről = Könyvtári Figyelő, 32. évf. 1986. 3. sz. 303–306. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00285/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1986_3_303-306.pdf és WALLESHAUSEN Gyula: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsának 1986–1987. évi működéséről = Könyvtári Figyelő, 34. évf. 1988. 4. sz. 293–295. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00297/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1988_4_293-295.pdf
34. Kiténtetések = Könyvtáros, 27. évf. 1977. 11. sz. 667. p.
35. Szabó Ervin-díjas könyvtárosok 1980. = Könyvtáros, 30. évf. 1980. 11. sz. 654. p.
36. Walleshausen Gyula jelenős számú, agrár- és neveléstudományi műveit, illetve a recenziókat, könyvismeretéseket nem vizsgáltuk, sorozatunk korábbi darabjaihoz igazodva – területi okokból – kizárólag a könyvtártudományi munkákat listázzuk.
37. A közlés Walleshausen Gyula fia, ifj. Walleshausen Gyula megkeresésével történt.
38. SEBESTYÉN Géza (1912–1976) az OSZK főigazgató-helyettese 1958–1976 között. Jóború Magda két éves távolléte (1966–1968) idején főigazgatói jogkörök birtokában vezette az intézményt.
39. 1929. évi XI. törvénycikk a múzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéséről 32. §-a szerint ingyenes köteles példányra jogosult gyűjtemények: (1) Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi Könyvtár, (2) Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára, (3) Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, (4) Magyar Országgyűlés Könyvtára. <https://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7775>
40. SZINNYEI József: Könyvtári emlékek 1. = Fővárosi Lapok, 24. évf. 1887. 94. sz. 679–681. p. és SZINNYEI József: Könyvtári emlékek 2. = Fővárosi Lapok, 24. évf. 1887. 95. sz. 687–689. p.
41. WALLESHAUSEN Gyula: A könyvtárvezetés főbb elméleti kérdései. Budapest, 1970. 88 p.
42. VÉRTESEY Miklós: A könyvtáros egyesület pécsi vándorgyűlése = Könyvtáros, 24. évf. 1974. 12. sz. 709–711. p.
43. WALLESHAUSEN Gyula: Egy kvietált könyvtáros a hivatásetikáról és az 1975-ös egri vándorgyűlésről = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 52. évf. 2005. 6. sz. 273–278. p. http://tmt-archive.omikk.bme.hu/show_news.html?id=3982&issue_id=463
44. WALLESHAUSEN Gyula: A szakreferensi rendszer = Könyvtári Figyelő, 28. évf. 1982. 2. sz. 117–132. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00260/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1982_02_117-132.pdf
45. Ld. WALLESHAUSEN Gyula: i. m. 1981.
46. 1986. évi II. törvény, 17/1986. (VIII. 20.) MM rendelet, 7001/1986. MM irányelv. Bővebben: SONNEVEND Péter: A tudományos célú köteles példányok szolgáltatását szabályozó törvény koncepciója = Könyvtári Figyelő, 4. (40.) évf. 1994. 2. sz. 175–181. p. http://ki.oszk.hu/kf/kfarchiv/1994/2/sonnevend_h.html
47. NYÁRÁDY József (1891–1986) a Magyar királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar egyetemi tanára.
48. TISZAI István 1979–1983 között az Építésügyi és Tájékoztatásügyi Központ (ÉTK) igazgatója.
49. „...*Hogyan is lettem én könyvtáros? Mi motiválta sorsomat? A válasz furcsán hangzik; a kényszer! Legalábbis: három héttig.*” „...*Engem tehát a véletlen és a kényszer lökött a pályára, de az érdeklődés tartott meg rajta.*...” – írja 1978-as vissza-

- emlékezésében Walleshausen, és részletesen beszámol, hogy Káplány Géza kétkötetes „megváltó” munkája, „élete legizgalmasabb olvasmánya” (KÁPLÁNY Géza: Könyvtárak korszerű rendezése és fejlesztése. 1. köt. Vezérfonal tudományos- és kísérleti intézeti-, műszaki-, ipari-, üzemi-, egyesületi- és magánzakkönyvtárak szakszerű kezelésére. Az előszót írta FITZ József. 2. köt. Az egyetemes decimális osztályozórendszer rövidített magyar nyelvű kiadása. Budapest, A Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete, 1943. 168, 117 p.) segítette őt tanszéki könyvtárosként a pályakezdésben. Forrás: WALLESHAUSEN Gyula: Hivatásetika hétköznapi tetteinkben. In: PÁL Ernő (szerk.): Hivatása, könyvtáros. Egy pálya örömei és gondjai, Pest megyei tapasztalatok tükrében. Budapest, OSZK KMK; Szentendre, Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár, 1978. [1979.] 55–57. p.
50. SCHNEIDER, Georg (1876–1960) német könyvtáros, bibliográfus. Emleltett műve: SCHNEIDER, Georg: Handbuch der Bibliographie Leipzig, Hiersemann. 1930. 674 p.
51. PETZHOLDT, Julius (1812–1891) német könyvtáros, 1840–1886 között az Anzeiger für Literatur der Bibliothekswissenschaft évkönyvek szerkesztője.
52. GULYÁS Pál (1881–1963) irodalomtörténész, bibliográfus, a budapesti egyetem (ma ELTE) egyetemi tanára, a Magyar Könyvszemle szerkesztője, 1934–1937 között az OSZK igazgatója, az MTA rendes tagja.
53. FERENCZI Zoltán (1857–1927) irodalomtörténész, könyvtáros, a budapesti egyetem (ma ELTE) egyetemi tanára, 1899–1925 között az Egyetemi Könyvtár igazgatója, az MTA rendes tagja.
54. Ma Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár.
55. KÁPLÁNY Géza (1880–1952) a Technológiai Intézet Könyvtára (az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár – OMIKK elődje) igazgatója, 1923–1930 között a könyvtár kezdeti harmincezer kötetes állományát ETO szerint egyedül rendezte.
56. MNOSZ 3424-52 (később MSZ 3424) Könyvtári címléírás szabályok
57. GORIUPP Alisz (1894–1979) az OSZK főosztályvezetője.
58. SZÁSZ Károly (1905–1980) a FSZEK osztályvezetője.
59. KOVÁCS Máté (1906–1972), könyvtáros, művelődéspolitikus, államtitkár, egyetemi tanár, 1949–1956 között a debreceni Egyetemi Könyvtár igazgatója, az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének vezetője 1956-tól haláláig. Szellemi hagyatékát ápolja a Kovács Máté Alapítvány: <http://kovacsmatealapitvany.hu>
60. WALLESHAUSEN Gyula: Üzemgazdasági dokumentáció = Gazdaság, 4. évf. 1949. 19. sz. 1165–1169. p.
61. CSAPODI Csaba (1910–2004) irodalomtörténész, könyvtáros, a budapesti egyetem (ma ELTE) egyetemi tanára, az OSZK, az Egyetemi Könyvtár, az Országos Könyvtári Központ munkatársa, majd az MTA Könyvtárában a Kézirattár és a Régi Könyvek Gyűjteménye vezetője.
62. VEREDY (1945 előtt Witzmann) Gyula (1897–1976) a Fővárosi Nyilvános Könyvtár (ma FSZEK) főkönyvtárosa, majd az OSZK osztályvezetője, osztályozási szakember, akinek úttörő szerepe volt az ETO hazai elterjesztésében.
63. Az 1949–1950-ben működött Országos Dokumentációs Központ (ODK) feladatait később az Országos Könyvtári Központ vette át.
64. LÁZÁR Péter gépészmérnök, közgazdász, az Országos Tervhivatal osztályvezetője, az Országos Dokumentációs Központ igazgatója, az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ osztályvezetője, 1964–1981 között az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ főigazgatója, a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás főszerkesztője. Az UNESCO osztályvezetője, a FID alelnöke.
65. Az 1948. évi LVII. törvény a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem létesítéséről megalakította a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetemet és annak könyvtárát a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára, a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar Könyvtára, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági kari könyvtára állományából. Forrás: Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár. Kis könyvtártörténet. <http://www.lib.uni-corvinus.hu/eng/node/1685>
66. HARASZTHY Gyula (1910–1990) könyvtáros, az Egyetemi Könyvtár munkatársa, a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának igazgatója, 1951–1954 között az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének vezetője, az MTA Könyvtárnak igazgatója, majd nyugdíjazásáig az OSZK főosztályvezetője.
67. 4.118/1949. (VI. 29.) Korm. rendelet Országos Dokumentációs Központ létesítése és szakmai Dokumentációs Központok szervezése tárgyában. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KI-1949_01/?pg=81 (A már említett 1950-es megszüntetéséről szól: 261/1950. (X. 29.) MT rendelet az Országos Dokumentációs Központ megszüntetése tárgyában. <http://mnl.gov.hu/download/file/fid/36613>)
68. Pl. Műszaki Dokumentációs Központ, Mezőgazdasági Dokumentációs Központ, Orvostudományi Dokumentációs Központ, Közgazdasági Dokumentációs Központ. Bővebben: KÉGLI Ferenc: Hatvan éve alakultak meg a szakmai dokumentációs központok = Könyvtári Figyelő, 19. (55.) évf. 2009.

3. sz. 445–457. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00072/pdf/kf_00143_2009_03_445-457.pdf
69. Valószínűleg ezek közül tesz említést: KÁPLÁNY Géza: A dokumentáció célja és feladatai. Hazai szakkönyvtárak alkalmasságának kérdései a dokumentációt illetően. Budapest, 1942. 36 p. vagy KÁPLÁNY Géza: A dokumentáció problémái. Budapest, Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete, 1940. 20 p.
70. Az alapításában 1895-ig visszanyúló, ma már nem létező Nemzetközi Dokumentációs Szövetség (Fédération Internationale de Documentation – FID). A harmincas években „Káplány Géza, a Technológiai Könyvtár igazgatója (ez volt az OMIKK elődje) részt vett a nemzetközi dokumentációs konferencián. Az ETO magyarországi elterjedésének előfutára a Dewey Osztályozást elsőként a Budapesti Kereskedelmi Kamara könyvtárában meghonosító Szabó Ervin, a könyvtár vezetője volt. Ezt a rendszert vitte át a Fővárosi Könyvtárba is. Szabó levelezésben állt Otlet-val. A Kamara Dewey-katalógusa a II. világháború után a Közgazdaság-tudományi Egyetem Könyvtárába került. Az ETO ügyét felkarolta a Magyar Racionalizálási Bizottság elnöke, Kelemen Móric is. Hazánk formálisan 1948-ban lett a FID tagja, amikor Lázár Péter vezetésével megalakult a rövid életű Országos Dokumentációs Központ. Lázár élete végéig hű maradt a FID-hez és az ETO-hoz is. Munkájában elsősorban Jánszky Lajos, az ETO vonatkozásában Veredy Gyula és Babiczky Béla voltak a segítségére. Lázár töltötte be a legmagasabb tisztséget a FID-ben, amit magyar elért: alelnök volt. Itthon a FID Lázár nyugdíjba vonulásával tért vesztett. Az „abgang” nem volt csúnya. 1985-ben a FID megalakulásának 90. évfordulója alkalmából rendezett ülésen a FID elnökével és főtítkárával, a Művelődésügyi Minisztérium pedig államtitkári szinten képviseltette magát.” Forrás: FÖLDI Tamás: Búcsú a FID-től. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 48. évf. 2001. 4. sz. 162. p. http://tmt-archive.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1107&issue_id=37
71. Ld.: LÁZÁR Péter: A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség és Magyarország = Könyvtáros, 35. évf. 1985. 10. sz. 608–613. p.
72. SOLT László 1949-től a Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárosa. Forrás: Meghívó a Közgazdaságtudományi Egyetem Tanácsának 1949. évi március hó 9-én tartandó ülésére. https://library.hungaricana.hu/hu/view/KOZGAZBCE_ET_1949/?pg=41
73. HARASZTHY Gyula: A Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára = Könyvtárügyi Szemle, 2. évf. 1951. 3–4. sz. 7–18. p.
74. 1034/1953. (VII. 26.) MT határozat a rendőrhatalósági őrizet alá helyezés (internálás) intézményének megszüntetéséről, valamint a kiltások feloldásáról. „Az 1953. július 24-én megtartott Minisztertanácsi értekezlet négy pontban foglalta össze az internálás és a kitelepítés megszüntetéséről szóló döntését. Elsőként leszögezték, hogy a rendőrhatalósági őrizet alá helyezés (internálás) intézménye megszűnik, és az erre vonatkozó jogszabályok hatályukat veszítik. A következő két pontban utasítja a belügyminisztert, hogy az internálásokat, a kitelepítéseket 1953. október 31-ig fel kell oldani. A negyedik pontban rögzítette azt, hogy a határozat nem érinti az egyes városokban való letelepedés engedélyhez kötéséről szóló jogszabályok hatályát.” Forrás: BANK Barbara: Egy internálótábor utóélete – avagy a recski internálótábor újraindítására tett kísérlet 1955-ben = Jogtörténeti Szemle. 15. évf. 2013. 3–4. sz. 6. p. <http://majt.elte.hu/Tanszekek/Majt/TanszekekKiadvanyok/doc/JSZ20130304.pdf>
75. SZEKERES Pál (1904–1965) a Központi Technológiai Könyvtár, a Szegedi Egyetemi Könyvtár és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárának igazgatója.
76. MAGYARI BECK Vladimír (1911–2002) mezőgazdasági mérnök, 1951–1954 között az Agrártudományi Egyetem Könyvtárának igazgatója, a Mezőgazdasági Gépészmérnöki Kar egyetemi docense.
77. A részletekért ld. a SZIE Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár honlapját: A gödöllői könyvtár kialakítása. <http://lib.szie.hu/page/213-a-godolloi-konyvtar-kialakitasa>
78. SZENTMIHÁLYI János – VÉRTESY Miklós: Útmutató a tudományos munka magyar és nemzetközi irodalmához. Budapest, Gondolat Kiadó, 1963. 730 p.
79. KOSÁRY Domokos (1913–2007) Széchényi-nagydíjas történész, a budapesti egyetem (ma ELTE) tanszékezetű egyetemi tanára, 1954–1957 között a gödöllői Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának igazgatója, a Pest Megyei Levéltár és az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa, 1990–1996 között az MTA elnöke. Bővebben: KOÓSNÉ Török Erzsébet – KISSNÉ BOGNÁR Krisztina: A könyvtáros, a tudományszervező könyvtárigazgató. 100 éve született Kosáry Domokos = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 60. évf. 2013. 11–12. sz. 480–493. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/638/639>
80. WALLESHAUSEN Gyula: A mezőgazdasági tudományos kutatás és tájékoztatás segédkönyvei. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1957. 55 p. (Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának kiadványai)
81. A hat sorozat: (1) Bibliográfiák, (2) Új szerzemények jegyzéke, (3) Agrártörténeti tanulmányok, (4) A kutatás és tájékoztatás segédkönyvei, (5) Agrártörténeti tanulmányok, (6) Egyéni életművek bibliográfiája

82. Agrártörténeti Szemle = Historia rerum rusticarum. Gödöllői Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára, 1957–2002.
83. Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) ifjúsági szervezete
84. HARASZTHY Gyula: A magyar nemzeti bibliográfia fejlődése a gödöllői bibliográfiai konferencia után = Magyar Könyvszemle, 82. évf. 1966. 1. sz. 83–88. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00262/pdf/MKSZ_EPA00021_1966_82_01_083-095.pdf
85. Bővebben: 56-os Ki kicsoda. Magyar Távirati Iroda Zrt. 2006. Kosáry Domokos. <http://1956.mti.hu/Pages/WiW.aspx?id=2772>
86. WALLESHAUSEN Gyula: A könyvtárvezetés főbb elméleti kérdései. Budapest, 1970. 88 p.
87. LŐRINCZ Gyula 1961–1986 között a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának igazgatója.
88. TOMBOR Tibor (1909–2000) könyvtáros, az Országos Műszaki Könyvtár Múzeum utcába történő költöztetésében, a palota könyvtárrá való alakításában jelentős szerepe volt. Az Országos Könyvtárügyi Tanács Könyvtárépítési Szakbizottság elnöke, az OSZK királyi palotába költöztetésénél fontos közreműködő, szervező-tervező.
89. BIBÓ István (1911–1979), politikus, jogász, történész, könyvtáros, 1951–1957 között az Egyetemi Könyvtár, 1963–1971 között a KSH Könyvtár munkatársa, a Szegedi Egyetem egyetemi tanára.
90. Leölkes Lajosné visszaemlékezése szerint: „Walleshausen Gyula nem sokáig dolgozott itt. Kitűnő könyvtáros, kedves, jóindulatú ember volt, de nem akart itt maradni. Nem passzolt az egyéniségéhez, ami itt folyt; inkább általános művelődési könyvtárba szeretett volna kerülni. Aztán a Közgázra ment mégis. De még azt is jobban szerette, mint ezt. Ezt ugyanis nem találta. Az ő igazgatóhelyettesi időszaka alatt kaptuk meg a törökbálinti raktárt. A hivatalos statisztikán – azaz a könyvtár lelkén – kívül minden oda kerülhetett, ami nem fért már az itteni raktárba.” Forrás: RÓZSA Dávid – LENCSÉS Ákos: Három visszaemlékezés a KSH könyvtárának harminc évéről = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 21. évf. 2012. 2. sz. 48. p. http://epa.oszk.hu/01300/01367/00198/pdf/EPA01367_3K_2012_02_42-59.pdf
91. DÁNYI Dezső (1921–2000) demográfus, könyvtáros, történész, 1960–1983 között a KSH Könyvtár igazgatója.
92. Építésgazdasági és Szervezési Intézet
93. REJTŐ István (1928–1991) 1961-től 1988-as nyugdíjazásáig az MTA Könyvtárának munkatársa, 1968-tól igazgatóhelyettes, Rózsa György 1969–1975 közötti genfi ENSZ könyvtárvezetői távollétében megbízott igazgató.
94. BENEDEK Jenő (1916–2004) 1964–1980 között az Országos Műszaki Könyvtár igazgatója.
95. BENEDEK Jenő: A törökbálinti társasraktár mint központi tároló-szolgáltató raktári lehetőség = Könyvtári Figyelő, 20. évf. 1974. 1. sz. 75–76. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00216/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1974_01_075-076.pdf
96. WALLESHAUSEN Gyula: i. m. 1973.
97. „...1975 elején a törökbálinti raktár polcai megtelnek három nagykönyvtár anyagával, és megkezdődik az együttműködés – s nem is kell gazdag fantázia ahhoz, hogy e vállalkozás széles horizontú lehetőségeit elképzeljük!” Forrás: WALLESHAUSEN Gyula: i. m. 1973. 179. p. A nagyobb könyvtári állományok egybeolvasztásával, a gyűjtemények racionalizálási okokból történő összevonásával kapcsolatban vö. Zsidai József jóval későbbi, nagy szakmai vihart kavart tanulmányával (ZSIDAI József: Javaslat a magyar könyvtári szervezet átalakítására és a költséggazdálkodás racionalizálására. = Könyvtári Figyelő, 6. (42.) évf. 1996. 1. sz. 30–43. p. <http://ki.oszk.hu/kf/1996/10/javaslat-a-magyar-konyvtari-szervezet-atalakitasara-es-a-koltseggazdalkodas-racionalizalasara>), az adott lapszámban közölt, arra adott reakciókkal. <http://ki.oszk.hu/kf/kfarchiv/1996/1/tartalom.html>
98. BEREND T. Iván (1930–) közgazdász, történész, egyetemi tanár, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora 1973–1979 között. Az MTA tagja, Kossuth díjas. Jelenleg az Amerikai Egyesült Államokban él.
99. MISZTI László (1914–1986) könyvtáros, irodalomtörténész, 1958–1971 között a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának igazgatóhelyettese, 1971–1980 között az Egyetemi Könyvtár főigazgató-helyettese.
100. GYENGE Erzsébet (1931–1977) 1971–1977 között a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának igazgatója.
101. NEMÉNYI István (1910–?) 1976–1977 között a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának megbízott igazgatója.
102. „...Meddig növelhetők a könyvtárak? Nincs határ?” – teszi fel a kérdést Walleshausen 1981-ben. Forrás: WALLESHAUSEN Gyula: i. m. 1981. 6. p.

Beérkezett: 2017. január 31.